

**UMESTITEV NALOG BRALNEGA IN SLUŠNEGA RAZUMEVANJA TER NALOG POZNAVANJA IN RABE
JEZIKA NA IZPITIH SPLOŠNE MATURE IZ ANGLEŠČINE NA OSNOVNI IN VIŠJI RAVNI
V SKUPNI EVROPSKI JEZIKOVNI OKVIR
Suzana Bitenc Peharc, mag. Alenka Tratnik**

UVOD

Državni izpitni center je od leta 2009 do konca leta 2013 izvajal projekt umeščanja nacionalnih izpitov iz angleščine v skupni evropski jezikovni okvir. V okviru projekta smo izpitom v osnovni šoli, na splošni in poklicni maturi ter izpitoma za odrasle določili evropsko raven zahtevnosti in pragove za doseg posamezne ravni za vsak del izpita in za izpit v celoti. Potek in rezultati projekta so predstavljeni v zaključnem poročilu, ki je izšlo konec leta 2014 v založbi Državnega izpitnega centra.¹

Že ob zaključku projekta smo ugotovili, da sta se med izvedbo projekta izpita na splošni maturi precej spremenila (drugačna struktura izpita, čas trajanja, drugačen tip nalog) in bi za zagotavljanje veljavnosti podatkov in mej morali ponoviti postopke za tiste dele izpita, ki so se spremenili. Konec leta 2014 smo tako oblikovali projektno skupino strokovnjakov, ki je ponovila postopke umeščanja za izpita iz angleščine na splošni maturi na izpitnih nalogah spomladanskega izpitnega roka leta 2014. V projektni ekspertni skupini je sodelovala velika večina presojevalcev, ki je sodelovala tudi v projektu med leti 2009 in 2013, pridružila pa se nam je ena nova članica. V projektni skupini je sodelovalo 11 presojevalcev.

FAZE IZVEDBE UMESTITEV

Pri izvedbi umestitev smo sledili istim fazam, kot so opisane že v zaključnem poročilu in jih predvideva tudi priročnik Sveta Evrope za umeščanje izpitov v SEJO. Najprej so bile pregledane in prenovljene specifikacije izpitov. Sledila je faza standardizacije delov izpitov, ki so bili spremenjeni. Pred vsakim standardizacijskim sestankom je bila izvedena faza seznanjanja z opisniki. Ob zaključku standardizacije je bila za vsak del postavljanja meje izvedena validacija. Zbirali smo dokumente in podatke o natančnosti in doslednosti rezultatov ter odločitve podprli s statističnimi izračuni.

Tako kot v projektu umeščanja izpitov od leta 2009 do 2013 smo se odločili za uporabo dveh standardizacijskih metod – Basket in Angoff. Končne meje smo postavili po primerjanju mej po obeh metodah.

V nadaljevanju so navedeni podatki s standardizacij izpitnih nalog.

¹ BITENC PEHARC, Suzana, TRATNIK, Alenka (2014). *Umestitev nacionalnih izpitov iz angleščine v skupni evropski jezikovni okvir: Zaključno poročilo o izvedbi projekta*. Ljubljana: Državni izpitni center. ISBN 978-961-6899-07-9.

Standardizacija nalog bralnega razumevanja na osnovni ravni

Osnovni podatki o izpitu/nalogah

Izpit: splošna matura, spomladanski izpitni rok 2014

Število kandidatov: 5078

Število nalog: 2

Število testnih postavk: 20

Opis postopka

Pri standardizaciji je sodelovalo 11 presojevalcev. Po obeh metodah smo zbrali po 220 presoj za 20 izpitnih postavk bralnega razumevanja na osnovni ravni. Presojevalci so postavke 58-krat postavili na raven B1, 141-krat na raven B2, 21-krat pa na raven C1. Z metodo Angoff smo določali mejo B1/B2.

Določanje meje

Pri določanju meje za B2 raven smo upoštevali drugi krog ocen, združili obe metodi in primerjali zanesljivost ocen. Po metodi Basket bi kandidati za doseg ravni B2 morali zbrati 18 točk od 20 možnih točk, v skladu z metodo Angoff pa 12 točk. Po združitvi obeh metod smo mejo za raven B2 postavili pri 15 točkah od 20 možnih (ali 75 % točk). To raven je doseglo 48 % vseh kandidatov, ki so opravljali splošno maturo na osnovni ravni na spomladanskem izpitnem roku leta 2014.

Standardizacija nalog bralnega razumevanja na višji ravni

Osnovni podatki o izpitu/nalogah

Izpit: splošna matura, spomladanski izpitni rok 2014

Število kandidatov: 1838

Število nalog: 2

Število testnih postavk: 20

Opis postopka

Pri standardizaciji je sodelovalo 11 presojevalcev. Po obeh metodah smo zbrali po 220 presoj. Presojevalci so postavke 26-krat postavili na raven B1, 177-krat na raven B2, 17-krat pa na raven C1. Z metodo Angoff smo določali mejo B1/B2.

Določanje meje

Pri določanju meje za B2 raven smo upoštevali drugi krog ocen, združili obe metodi in primerjali zanesljivost presoj. Po metodi Basket bi kandidati za doseg ravni B2 morali zbrati 18 točk od 20 možnih točk, v skladu z metodo Angoff pa 12,5 točk. Po združitvi obeh metod smo mejo za raven B2 postavili pri 15 točkah od 20 možnih (ali 75 % točk). To raven je doseglo 92 % vseh kandidatov, ki so opravljali splošno maturo na višji ravni na spomladanskem izpitnem roku leta 2014.

Standardizacija nalog slušnega razumevanja na osnovni ravni

Osnovni podatki o izpitu/nalogah

Izpit: splošna matura, spomladanski izpitni rok 2014

Število kandidatov: 5076

Število nalog: 2 / ena naloga je skupna za obe ravni zahtevnosti

Število testnih postavk: 17

Opis postopka

Pri standardizaciji je sodelovalo 10 presojevalcev. Po obeh metodah smo zbrali po 170 presoj. Presojevalci so postavke 25-krat postavili na raven B1, 122-krat na raven B2, 23-krat pa na raven C1. Z metodo Angoff smo določali mejo B1/B2.

Določanje meje

Pri določanju meje za B2 raven smo upoštevali tretji krog ocen, združili obe metodi in primerjali zanesljivost ocen. Po metodi Basket bi kandidati za dosego ravni B2 morali zbrati 14,7 točk od 17 možnih točk, v skladu z metodo Angoff pa 9,7 točk. Po združitvi obeh metod smo mejo za raven B2 postavili pri 12 točkah od 17 možnih (ali 70 % točk). To raven je doseglo 34 % vseh kandidatov, ki so opravljali splošno maturo na osnovni ravni na spomladanskem izpitnem roku leta 2014.

Standardizacija nalog slušnega razumevanja na višji ravni

Osnovni podatki o izpitu/nalogah

Izpit: splošna matura, spomladanski izpitni rok 2014

Število kandidatov: 1838

Število nalog: 2 / ena naloga je skupna za obe ravni zahtevnosti

Število testnih postavk: 16

Opis postopka

Pri standardizaciji je sodelovalo 10 presojevalcev. Po obeh metodah smo zbrali po 160 presoj. Presojevalci so postavke 8-krat postavili na raven B1, 127-krat na raven B2, 25-krat pa na raven C1. Z metodo Angoff smo določali mejo B1/B2.

Določanje meje

Pri določanju meje za B2 raven smo upoštevali tretji krog ocen, združili obe metodi in primerjali zanesljivost ocen. Po metodi Basket bi kandidati za dosego ravni B2 morali zbrati 13,5 točk od 16 možnih točk, v skladu z metodo Angoff pa 8,9 točk. Po združitvi obeh metod smo mejo za raven B2 postavili pri 11 točkah od 16 možnih (ali 69 % točk). To raven je doseglo 74 % vseh kandidatov, ki so opravljali splošno maturo na osnovni ravni na spomladanskem izpitnem roku leta 2014.

Standardizacija nalog poznavanja in rabe jezika na osnovni ravni

Osnovni podatki o izpitu/nalogah

Izpit: splošna matura, spomladanski izpitni rok 2014

Število kandidatov: 5078

Število nalog: 2

Število testnih postavk: 27

Opis postopka

Pri standardizaciji je sodelovalo 10 presojevalcev. Po obeh metodah smo zbrali po 270 presoj. Presojevalci so postavke 33-krat postavili na raven B1, 200-krat na raven B2, 37-krat pa na raven C1. Z metodo Angoff smo določali mejo B1/B2.

Določanje meje

Pri določanju meje za B2 raven smo upoštevali drugi krog ocen, združili obe metodi in primerjali zanesljivost ocen. Po metodi Basket bi kandidati za dosego ravni B2 morali zbrati 23,3 točk od 27 možnih točk, v skladu z metodo Angoff pa 14,5 točk. Po združitvi obeh metod smo mejo za raven B2 postavili pri 19 točkah od 27 možnih (ali 70 % točk). To raven je doseglo 30 % vseh kandidatov, ki so opravljali splošno maturo na osnovni ravni na spomladanskem izpitnem roku leta 2014.

Standardizacija nalog poznavanja in rabe jezika na višji ravni

Osnovni podatki o izpitu/nalogah

Izpit: splošna matura, spomladanski izpitni rok 2014

Število kandidatov: 1838

Število nalog: 2

Število testnih postavk: 27

Opis postopka

Pri standardizaciji je sodelovalo 11 presojevalcev. Po obeh metodah smo zbrali po 297 presoj. Presojevalci so postavke 37-krat postavili na raven B1, 220-krat na raven B2, 40-krat pa na raven C1. Z metodo Angoff smo določali mejo B1/B2.

Določanje meje

Pri določanju meje za B2 raven smo upoštevali drugi krog ocen, združili obe metodi in primerjali zanesljivost presoj. Po metodi Basket bi kandidati za dosego ravni B2 morali zbrati 23,3 točk od 27 možnih točk, v skladu z metodo Angoff pa 15,3 točk. Po združitvi obeh metod smo mejo za raven B2 postavili pri 19 točkah od 27 možnih (ali 70 % točk). To raven je doseglo 87 % vseh kandidatov, ki so opravljali splošno maturo na višji ravni na spomladanskem izpitnem roku leta 2014.

Podatki o standardizaciji ostalih delov izpita (pisno sporočanje in ustna komunikacija) so objavljeni v zaključnem poročilu o izvedbi projekta. Ker se ti deli izpita niso spremenili, so podatki še vedno veljavni.

V nadaljevanju so v tabelah podani rezultati umeščanja, pragovi in ocene zanesljivosti za oba na novo umeščena izpita na splošni maturi.

Povzetek po delih in zmožnostih

Splošna matura na osnovni ravni

Zmožnost, izpitna pola	Bralno razumevanje	Slušno razumevanje	Poznavanje in raba jezika	Pisno sporočanje	Ustna komunikacija
Število nalog in testnih postavk	2 nalogi, 20 postavk	2 nalogi, 17 postavk	2 nalogi, 27 postavk	2 dela: A krajši sestavek B daljši sestavek	3
Število kandidatov/vzorcev	5078	5076	5078	A – 18 B – 17	18
Število možnih točk	20	17	27	40 (20 + 20)	20
Delež pri končni oceni	20 %	15 %	15 %	30 % (10 % + 20 %)	20 %
Najmanjše število točk in odstotnih točk za dosego ravni B2	15 75 %	12 70 %	19 70 %	A – 16 (80 %) B – 15 (75 %)	16 80 %
Število in delež kandidatov na B2	2446 kandidatov, 48 %	1723 kandidatov, 34 %	1288, 30 %	A – 1506 (29 %) B – 1920 (35 %)	2012 68 %
Zanesljivost določanja meje (<i>Inter-judge consistency</i>)	α Basket = 0,93 α Angoff = 0,99	α Basket = 0,94 α Angoff = 0,98	α Basket = 0,92 α Angoff = 0,99	A – 0,97 (ICC) B – 0,91 (ICC)	0,95 (ICC)

Bralno razumevanje 100 %

15 točk od 20	B2
---------------	-----------

Slušno razumevanje

12 točk od 17	B2
---------------	-----------

Poznavanje in raba jezika

19 točk od 27	B2
---------------	-----------

Pisno sporočanje A

16 točk od 20	B2
---------------	-----------

Pisno sporočanje B

15 točk od 20	B2
---------------	-----------

Ustna komunikacija

16 točk od 20	B2
---------------	-----------

Splošna matura na višji ravni

Zmožnost, izpitna pola	Bralno razumevanje	Slušno razumevanje	Poznavanje in raba jezika	Pisno sporočanje	Ustna komunikacija
Število nalog in testnih postavk	2 nalogi, 20 postavk	2 nalogi, 16 postavk	2 nalogi, 27 postavk	2 dela: A krajši sestavek B daljši sestavek (književnost)	3
Število kandidatov	1838	1838	1838	A – 15 B – 18	18
Število možnih točk	20	16	27	45 (20 + 25)	20
Delež pri končni oceni	20 %	15 %	15 %	30 % (10 % + 20 %)	20 %
Najmanjše število točk in odstotnih točk za dosego ravni B2	15 75 %	11 69 %	19 70 %	A – 14 (70 %) B – 14 (56 %)	16 80 %
Število in delež kandidatov na B2	1700 kandidatov, 92 %	1351 kandidatov, 74 %	1597 kandidatov, 87 %	A – 1886 (95 %) B – 2107 (91 %)	2012 97 %
Zanesljivost določanja meje (<i>Inter-judge consistency</i>)	α Basket = 0,85 α Angoff = 0,97	α Basket = 0,91 α Angoff = 0,97	α Basket = 0,93 α Angoff = 0,98	A – 0,91 (ICC) B – 0,90 (ICC)	0,95 (ICC)

Bralno razumevanje 100 %

15 točk od 20	B2
---------------	-----------

Slušno razumevanje

11 točk od 16	B2
---------------	-----------

Poznavanje in raba jezika

19 točk od 27	B2
---------------	-----------

Pisno sporočanje A

14 točk od 20	B2
---------------	-----------

Pisno sporočanje B

14 točk od 25	B2
---------------	-----------

Ustna komunikacija

16 točk od 20	B2
---------------	-----------

Povzetek mej za raven B2 na splošni maturi

	Osnovna raven	Višja raven
Bralno razumevanje	75 % točk	75 % točk
Slušno razumevanje	70 % točk	69 % točk
Poznavanje in raba jezika	70 % točk	70 % točk
Pisno sporočanje A	80 % točk	70 % točk
Pisno sporočanje B	75 % točk	56 % točk
Ustna komunikacija	80 % točk	80 % točk
Končna skupna meja ob upoštevanju kompenzacijske metode	75 % točk	69 % točk

ZAKLJUČEK

Po ponovni izvedbi standardizacije na izpitnih nalogah iz leta 2014 so se pragovi za doseg ravni B2 na splošni maturi na obeh ravneh zahtevnosti nekoliko znižali. Na osnovni ravni morajo kandidati za doseg ravni B2 v skupni oceni zbrati **75 % točk**, na višji ravni pa **69 % točk**. Glede na rezultate mature iz leta 2014 to raven doseže 37% kandidatov na osnovni ravni, na višji ravni pa 97 % kandidatov.

Tako kot je bilo ugotovljeno že v času projekta 2009–2013, tudi rezultati umeščanja izpitnih nalog iz leta 2014 kažejo, da ni smiselno, da kandidati opravljajo izpit na dveh ravneh zahtevnosti. Naloge se po težavnosti bistveno ne razlikujejo, zato bi bilo bolj smiselno, da bi vsi kandidati opravljali **enoten izpit**, ki bi bil nekoliko daljši kot obstoječi izpit. S podaljšanjem bi izboljšali zanesljivost izpita in bolj pravično razporedili kandidate glede na njihove zmožnosti.

V primerjavi z umeščenim izpitom iz leta 2009 so se nove izpitne pole nekoliko skrajšale. To vpliva na zanesljivost preverjanja znanja, zato bi bilo bolje, če bi izpit trajal nekoliko dlje in bi vključeval več izpitnih postavk na treh ravneh: B1, B2 in C1.

Z vnovično določitvijo mej za B2 na splošni maturi smo v SEJO umestili vse izpite, ki na državni ravni preverjajo znanje iz angleškega jezika v Sloveniji (NPZ, poklicna matura in izpiti za odrasle). Če je umestitev izpita v SEJO zadnje dejanje v procesu sestave in izvedbe testiranja znanja, pa morajo sestavjalci izpitnih nalog upoštevati SEJO ravni in opisnike že pri sami sestavi izpitnih nalog, saj je le tako moč zagotoviti večjo zanesljivost, boljšo primerljivost in popolnejšo analizo izpitnih nalog. Poleg tega je za zagotavljanje veljavnosti rezultatov projekta potrebno stalno spremljanje podatkov o izpiti (zanesljivost, veljavnost, težavnost), zato predlagamo **ponovitev postopka umeščanja vseh slovenskih izpitov iz angleščine vsakih nekaj let**.

Ponovno opozarjamo, da bi za zanesljivost rezultatov umeščanja izpitov v SEJO v postopek priprave izpitnih nalog nujno morali vključiti **fazo pretestiranja**. Trenutno je raven zahtevnosti na vsakem izpitnem roku preveč odvisna od sestavljalcev izpita, ki imajo o nalogah premalo empiričnih podatkov, zato je vprašljivo, če bi ob umeščanju izpitov ostalih izpitnih rokov prišli do istih rezultatov.

LITERATURA

Bitenc Peharc, S., Tratnik, A. 2014. Umestitev nacionalnih izpitov iz angleščine v skupni evropski jezikovni okvir: Zaključno poročilo o izvedbi projekta. Ljubljana: Državni izpitni center. ISBN 978-961-6899-07-9.

Cizek, G. J. (ur.). 2001. Setting Performance Standards, Concepts, Methods, and Perspectives. Mahwah, New Jersey, London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

Cizek, G. J. & M. B. Bunch. 2007. Standard Setting, A Guide to Establishing and Evaluating Performance Standards on Tests. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publications.

Papageorgiou, S. 2009. Setting cut scores on the common European framework of reference: workshop results for the Matura. Neobjavljeno tehnično poročilo.

The Council of Europe. 2009. Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: learning, Teaching, Assessment (CEFR). A Manual. Strasbourg: Language Policy Division.

The Council of Europe. 2004. A Reference Supplement. Strasbourg: Language Policy Division.

The Council of Europe. 2001. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Council of Europe, Modern Languages Division, Strasbourg.